

Ekonomik Analiz: İslami Bir Perspektif I

Mabid Ali Al-Jarhi

Çeviri: İsmail Eriş

alBaraka
Yayınları

MABİD ALİ AL-JARHİ

1938 yılında Mısır'ın Feyyum kentinde doğdu. Lisans eğitimini Kahire Üniversitesi'nde, yüksek lisans eğitimini University of Illinois'te (iktisat), doktora eğitimini ise USC'de (iktisat) tamamlamıştır. *ASBU Journal of Islamic Economics*'in baş editörü, Shariah Board of Dubai Financial Market üyesi, Royal Economic Society and International Association of Islamic Economics'in eski başkanıdır. Al-Jarhi aynı zamanda Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nde ekonomi ve finans profesörü olarak görev yapmaktadır.

Mabid Ali Al-Jarhi; USC, California State University, Kahire Üniversitesi ve The Institute of National Planning'te iktisat; Khomeini Institute, Hamad Ben Khalifa University ve INCEIF Üniversitesi'nde ise İslam iktisadı derslerini vermiştir.

IsDB Economics and Policy Planning Department'da Direktör; Arab Monetary Fund'da Kıdemli Ekonomist, Araştırma Direktörü ve Editör; The Economic Studies Institute'de Kıdemli Ekonomist; Council of Arab Governors of Central Banks'ta Genel Sekreter; Joint Arab Economic Report'ta Editör, IDB Islamic Research and Training Institute (IRTI) ve ISDB'de Genel Müdür, Emirates Islamic Bank'ta Finans Danışmanı ve Eğitim Direktörü; Institute of National Planning'te Ekonomi Uzmanlığı deneyimleri bulunmaktadır.

Al-Jarhi'nin İslam ekonomisi alanında IsDB Ödülü (2019) ile Mehmet Akif İnan Vakfı Uluslararası Ödülü (2019) bulunmaktadır.

Evlî ve altı çocuk babası olan Al-Jarhi'nin dokuz torunu vardır.

İSMAİL ERİŞ

1971 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokulu Balıkesir'in Erdek, ortaokul ve lise eğitimini ise Bandırma ilçesinde 1989 senesinde tamamladı. 1996 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Samsun ve Bursa illerinde yaklaşık 18 ay süreyle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği yaptı. 1999 senesinin Ocak ayında İslam Hukuku alanında mastır eğitimine başlamak üzere Amerika Birleşik Devletleri'nin Texas eyaletine gitti. 2000 yılında University of Texas at Austin'den "The Dar al-Islam and the Dar al-Harb: a discourse on the crafting of a Muslim state" başlıklı teziyle mastır derecesi aldı. Aynı yılın Eylül ayında doktora eğitimi için University of Michigan, Ann Arbor'a geçiş yaptı. 2012 yılında Amerika'daki doktora eğitimini dondurarak, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Tarihi anabilim dalında ikinci doktora eğitimine başladı. Halen aynı kurumda "Modern Finansman Aracı Olarak Sukuk ve İktisat Tarihi İçerisindeki Kökenleri" başlıklı tezi ile doktora çalışmasına devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	21
GİRİŞ.....	23
BU KİTABIN YAZILMASI FİKRİNİN ARKA PLANI.....	23
BU KİTAP VE ÜÇÜNCÜ NESİL.....	27
BU KİTABI BİR DERS KİTABI OLARAK KULLANMAK.....	33
BİRİNCİ BÖLÜM	
NEDEN İSLAM İKTİSADI?.....	35
İSLAM VE ŞERİATI TANITMAK.....	37
HÂKİM DOKTRİN İLE İLGİLİ NE YAPMALI?.....	41
HÂKİM DİSİPLİN VE EKONOMİK SİSTEMDEKİ BOŞLUKLAR.....	42
I. Hâkim Disiplindeki Boşluklar.....	42
II. Piyasa Kapitalizmindeki Boşluklar.....	42
III. Bir Alternatiften Neler Beklenir?.....	43
IV. Neoklasik İktisadın İstikrarsızlığa Karşı Tutum Üzerindeki Etkisi.....	44
V. Devlet Müdahalesi ve Uzayan Durgunluklar.....	44
VI. Makroekonomi ve Ekonomi Politikası.....	45
VII. Etkin Piyasa Hipotezi ve Borçla Finanse Edilen Spekülasyon.....	45

VIII. Serbestleşme ve Krizler	45
IX. Krizler ve İktisatta Paradigma Kaymaları.....	46
NEOKLASİK İKTİSADIN BAŞARISIZLIĞINA YÖNELİK KAMUNUN TEPKİLERİ.....	47
I. Kredi ve Özel Borçların Rolü	48
II. Büyük İlimlilik ve Büyük Durgunluk Arasında.....	49
III. Revizyonizm (Saptırmıcılık)	50
İKTİSAT ÖNEMLİ Mİ?.....	52

İKİNCİ BÖLÜM

EKONOMİK ANALİZİN DOĞUŞU.....	55
ÜÇ NESİL İKTİSATÇI	56
İSLAM İKTİSADI NEDİR?	57
İSLAM İKTİSADI VE İSLAMİ FİNANS.....	59
İKTİSAT BİLİMİNİN DOĞUŞU: ERKEN DÖNEM MÜSLÜMAN ÂLİMLER	59
BATTIYA BİLGİ AKTARIMININ AŞAMALARI	60
I. Oluşum Dönemi.....	60
II. Çeviriler Dönemi.....	61
III. Yeniden Çeviri ve İntikal Dönemi.....	61
İKTİSAT BİLİMİ VE SİYASAL SİSTEM	62
BİREYLER TARAFINDAN YAPILAN KATKILAR.....	63
I. Eş-Şeybânî (132-189 H/ 750–804 M).....	63
II. El-İsfahânî (öl. 502 H/ 1108 M).....	65
III. İktisat Konusunda El-Gazzâlî (450–505 H/ 1058–1111 M).....	68
IV. Kamu Maliyesinin Doğuşu	70
V. Siyaset Biliminin Doğuşu: El-Mâverdî.....	71
HİSBE KURUMU VEYA PİYASA VE İŞ DÜZENİ	72
I. Hisbe ve İbn Teymiyye	74
II. Fiyat Kontrolleri.....	74
III. Temel İhtiyaç Malzemelerinin Sağlanması.....	75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİTİK İSLAM İKTİSADININ YÜKSELİŞİ.....	77
I. İbn Haldun İktisadı	77
A. EKONOMİK ENTEGRASYON.....	77
B. DEVLET TARAFINDAN YAPILAN TİCARİ FAALİYETLER	78
C. TÜKETİM, EMEK VE EKONOMİK KALKINMA	78
D. FİYATLAR.....	79
E. EMEĞİN FİYATI.....	80
F. İBN HALDUN'UN DENKLEMİ VE KEYNES.....	80
G. EMEK VE DEĞER.....	80
H. TİCARİ VE FİNANSAL RİSK	81
I. İBN HALDUN'UN FİKİRLERİNİ BÜTÜNLEŞTİRMEK	81
KONULARA GÖRE KATKILAR: MİKROEKONOMİ.....	82
A. MARJİNAL FAYDA	82
B. ÜRETİM MALİYETİ.....	82
C. EMEĞİN DEĞER TEORİSİ.....	82
D. TALEP, ARZ VE FİYATLAR.....	82
E. FİYAT KONTROLLERİ	83
TEMAYA GÖRE KATKILAR: ÜRETİM VE DAĞITIM.....	84
I. ÜRETİM	84
II. ENDÜSTRİLERİN BAĞLANTILARI VE UZMANLIK.....	84
III. FONKSİYONEL DAĞITIM.....	85
IV. PARA VE FAİZ	86
EKONOMİK DÜŞÜNCE VE KRİZLER	88
I. El-Makrizi Para Teoris.....	89
II. El-Esedî Holistik Öngörü.....	90
SONUÇ.....	91

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**İSLAM İKTİSADI**

VE İLK ULUSLARARASI KONFERANS, 1976.....	93
İSLAM İKTİSADINI TANIMLAMA GİRİŞİMLERİ	94
İSLAM İKTİSADI ETİĞİ.....	94
TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI	94
SİGORTA	98
MÜSLÜMAN ÜLKELER ARASINDA EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ	99
ENDEKSLEME	100
EKONOMİK KALKINMA.....	101
SONUÇ.....	103

BEŞİNCİ BÖLÜM

NEOKLASİK'E KARŞI İSLAM İKTİSADI METODOLOJİSİ.....	105
CHAPRA'NIN GELENEKSEL PARADİGMAYA BAKIŞI	106
NEOKLASİK METODOLOJİNİN BAŞARISIZLIĞININ KAYNAKLARI	109
I. Akılcı Davranış Algısı.....	109
II. Tercih Sırasının Özellikleri	109
III. Sippel'in Deneyi ve Boyutluluk Laneti	111
IV. Stoyanov Doyumsuzluk Testi.....	114
V. Diğer Alanlarda Neoklasik Rasyonellik.....	115
VI. Güçlü İndirgemecilik ve Mikro Temeller	115
VII. Varsayımların Sınıflandırılması	118
VIII. Bir Kuramı Varsayımları ile Yargılayabilir Miyiz?	120
IX. Enstrümantalizme Karşı Bilimsel Realizm	120
X. Enstrümantalizm ile İlgili Daha Fazla Tartışma	121
XI. Ceteris Paribus ve İmkânsız Deney.....	123
XII. Kısmi Ekonomik Analize Karşı Toplam Ekonomik Analiz... 124	
XIII. İnanç mı Doktrin mi?.....	125
XIV. İnsan Aklı ve Eleştiri	126

MATEMATİK VE NEOKLASİK İKTİSAT	127
I. Diğer Şartlarla Çelişen Varsayımlar	127
II. İhmal Edilen Değişkenler.....	127
III. Yanlış Eşitlikler.....	128
IV. İncelenmemiş Koşullar.....	128
V. İktisat ve Doğrusallık	128
BİLİM VE MODERN SOSYOLOJİK TEORİLER.....	130

ALTINCI BÖLÜM

İSLAM İKTİSADI METODOLOJİSİNDEKİ MESELELER.....	133
MODERN İSLAM İKTİSADININ YÜKSELİŞİ.....	133
KURAN METNİNİN	
ASLINA UYGUNLUĞUNUN İSPATLANMASI.....	134
HADİSİN ASLINA UYGUNLUĞUNUN	
TESPİT EDİLMESİ.....	135
I. Kayıtlara Geçirmek	135
II. Doğrulama.....	136
HADİSİN ASLINA UYGUNLUĞUNUN TESPİT	
EDİLMESİNİN DERECELERİ.....	138
İKTİSADİ ANALİZ.....	138
TEORİLER: İNŞA ETME, TEST ETME	
VE TEKRARLAMA.....	138
I. Teori İnşası ve Testi	138
II. Tekrarlama.....	139
III. Fıkıh ve İktisat Arasında.....	140
ENTELEKTÜEL ÖZGÜRLÜK VE MEZHEPLER	
(DÜŞÜNCE OKULLARI).....	141
YAYGIN YANLIŞ KANILAR.....	142
I. İnsan Yapımı Geleneksel İktisada Karşı İlahi Kökenli İslam	
İktisadı.....	142
II. İslam İktisadında Kıtılık Yok Mu?.....	143
III. Bir Âlim Olarak Ekonomist	144

IV. Deneyler ve Gözlemler	146
V. Şer’î Hükümler ve Makâsıd	147
VI. Sosyal Öncelikler	148
VII. Makâsıd ile Çelişen İşlemlere Örnekler	149
VI. Fukahâ ve Ekonomistlerin Ortaklığı	150
VII. Genele Karşı Spesifik Kurallar	151
VIII. Bir Girdi Olarak Ekonomik İlkeler	153
IX. Özel Mülkiyet	153
X. İnsanların Gelir ve Serveti Arasındaki Uyumsuzluk	153
TEDRİCİ VE GEÇİŞ DÖNEMİ FETVALARI	155
İSLAM EKONOMİSİNDE ANALİZ ARAÇLARI	156
I. Bir Analiz Birimi Olarak Hane Halkının Tabiatı	156
II. Kişisel Çıkar	157
TÜMDENGELİM VE TÜMEVARIM	157
I. Arılar ve Çiçekler Teorisi	158
II. Fisher’in Borç Durgunluğu (Borç Deflasyonu) Teorisi	158
III. Hipotezleri Test Etme (Tümevarım)	159
REALİZM VE İSLAM İKTİSADI	160
DENEYSEL İKTİSAT	161
AHLAKİ YARGI VE ETİK	162
DENGE İKTİSADINA KARŞI DENGESİZLİK İKTİSADI	165
I. Denge Analizi Neden Tatmin Edici Değildir?	165
II. Denge Analizi ve Finansal Piyasalar	166
III. Basit Dinamiklere Karşı Kompleks Dinamikler	167
IV. Denge ve Uyum	168
DENGESİZLİK ANALİZİ ÖRNEKLERİ	169
I. Kaos ve Karmaşıklık Kuramcıları	169
II. Ekonofizikçiler ve Finansfizikçiler	169
III. Evrimci İktisatçılar	171
IV. Keen’in Genç Ekonomistlere Tavsiyeleri	172

YEDİNCİ BÖLÜM

NEOKLASİK İKTİSATTAN DUYULAN MEMNUNİYETSİZLİK...	175
HEDONİZM HESABI	175
I. Fayda Teorisi.....	176
II. Tüketici Seçimi	178
III. İkame Etkisi	178
PİYASA TALEBİ: GERÇEK Mİ YOKSA EFSANE Mİ?.....	179
PİYASA ARZI: GERÇEK Mİ YOKSA EFSANE Mİ?.....	181
EKONOMİK MÜKEMMELLİK.....	182
NEOKLASİK OLMAYAN MODELLER.....	182
I. Kaos Teorisi ve Lorenz Hava Modeli.....	183
II. Goodwin'in Dinamik Ekonomi Modeli	184
III. Phillips'in Dinamik Ekonomik Modeli	185

SEKİZİNCİ BÖLÜM

BÜYÜK DURGUNLUKTAN ÇIKARILACAK DERSLER.....	187
NEOKLASİKLER VE BÜYÜK İLİMLİLİK.....	187
BÜYÜK DURGUNLUK'UN GELDİĞİNİ KİM, NASIL GÖRDÜ?.....	189
ORTODOKS OLMAYAN EKONOMİK KRİZ TEORİLERİ.....	190
I. Schumpeter ve Borcun Ampirik Dinamiği.....	190
II. Fisher'in Borç Durgunluğu (Debt Deflation) Hipotezi.....	190
III. Minsky'nin Finansal İstikrarsızlık Hipotezi	192
IV. Keen, Minsky ve Goodwin	193
V. Etkin Piyasalar Hipotezinin Değiştirilmesi	194
VI. Davranışsal Finans	195
VII. Kesirsel (Fraktal) Piyasa Hipotezi.....	195
VIII. Etkin Olmayan Piyasalar Hipotezi	196
IX. Ekonofizik.....	197
X. Başka Hangi Teoriler Var?	197

DOKUZUNCU BÖLÜM

NEOKLASİK MÜKEMMELLİKTEN ARAMA DAVRANIŞINA.....	199
WALRAS VE MERKEZİLEŞMİŞ MÜBADELE.....	199
ARAMA TEORİSİ: NEOKLASİK İKTİSATTAN ÇIKIŞ	201
I. Uzlaştırılmaz Piyasa Durumları	201
II. Neoklasik İktisat ve Para.....	202
ARAMA DAVRANIŞI	203
I. Rastgele veya Yönlendirilmemiş Arama.....	203
II. Yönlendirilmiş veya Rekabetçi Arama.....	204
III. Arama ve Stratejik Davranış	205
IV. Arama Mekanizması ve Etkinlik	207
V. Yönlendirilmiş Aramanın Temel Uygulamaları.....	208

ONUNCU BÖLÜM

TÜKETİCİ DAVRANIŞI.....	209
TÜKETİCİ KARAR-VERME MODELLERİ, TKM	210
YENİ BİR TALEP TEORİSİ.....	212
I. Fiyat Arama Ortamı	213
HANE HALKLARI ARASINDAKİ ETKİLEŞİM	216
FİYAT-MİKTAR İLİŞKİSİ	216
TALEP FONKSİYONU	217
II. Sayısal Değerli Cebirsel Örnek.....	218
PİYASANIN HER İKİ TARAFINDA ARAMA DAVRANIŞI.....	221
PATLAYICI DALGALANMALAR.....	224

ON BİRİNCİ BÖLÜM

SRAFFA'NIN FİRMA TEORİSİ.....	225
SRAFFA'NIN FİRMA TEORİSİNE KATKISI	226
I. Ölçeğe Göre Getiriler.....	226
II. Firma Yöneticileri ve Maliyet Eğrileri	227
III. Üretim Teorisi: Sraffa'ya Karşılık Neoklasikler.....	229
IV. Klasikler ve Azalan Getiriler	230

AMPİRİK DELİL VE AZALAN GETİRİLER.....	233
SRAFFA VE FİRMANIN DENGESİ	233
SRAFFA'NIN FİRMA MODELİ.....	235
YENİ BİR FİRMA TEORİSİ İNŞASI.....	236

ON İKİNCİ BÖLÜM

FİRMA VE DEĞİŞEN DENGESİZLİK	237
FİYAT ARAMA ORTAMINDA FİRMA.....	238
I. Arz Grafiği.....	239
II. Sayısal Bir Örnek	241
PATLAYAN DALGALANMA	245
DEĞİŞKEN DENGESİZLİK.....	245
POLİTİKA SORUNLARI.....	249

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PİYASALAR VE TİCARET KURALLARI.....	251
PİYASA VE TOPLUM: TEMEL KAVRAMLAR.....	252
PİYASA TÜRLERİ.....	253
I. Tam Rekabet Piyasası.....	253
II. Serbest Rekabet Piyasası.....	254
III. Oligopol, Azınlığın Monopolü.....	256
IV. Monopol ve Monopson	256
HARAM KILINMIŞ İŞLEMLER	257
I. Gabin.....	257
II. Garar.....	257
III. Riba	258
SPEKÜLASYON VE ARBİTRAJ.....	258
NEOKLASİK ESNEKLİK KAVRAMI.....	259
ARAMA MODELİNDE ESNEKLİK ANLAMLI MIDIR?.....	261
I. Devletin Rolü ve Piyasa Yapısı	261
II. Ticaret Kuralları.....	262
SERBEST VE KONTROLLÜ PİYASALAR ARASINDA.....	263
FIKİH BELLİ BİR PİYASA YAPISINI EMRETMENDE MİDİR?	264

RİSK PAYLAŞIMI, PİYASALAR VE UZMANLIK	268
RİSK PAYLAŞIMI VE ENTEGRASYONUN REALİTEDE TEST EDİLMESİ	271

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İSLAMİ VE GELENEKSEL SİSTEMLERDE AKİTLER.....	275
REEL İŞLEMLER	278
I. Mal ve Varlıkların Spot Satın Alımları.....	278
II. Vadeli Olarak Mal ve Varlık Alımları.....	281
III. Ticareti Bankacılık ile Birleştirmek.....	282
IV. Vadeli Satın Alımların İşlem Maliyetleri.....	284
V. Reel İşlemler ve Toplam Çıktı.....	285
NOMİNAL İŞLEMLER	288
VI. Peşin Paraya Karşılık Parasal Varlıklar	288
KREDİLİ ALIM İŞLEMİNİ, BORÇ ALMA-SONRA SATIN ALMA İŞLEMİ İLE KARŞILAŞTIRMA.....	289
VII. Nominal İşlemler ve Reel Çıktı	292
BORÇLANMASI OLAN VE OLMAYAN EKONOMİLERİN MUKAYESESİ.....	293
NOMİNAL İŞLEMLERİ KAMUFLE ETMEK.....	294

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

FAİZ ORANLARI KURAMLARI İLE İLGİLİ

YANLIŞ OLAN NEDİR?	299
ALTERNATİF FAİZ ORANI KURAMLARI	299
I. Neoklasik Ödünç Verilebilir Fonlar	300
II. Keynes'in Likidite Tercihi.....	300
III. Hicksçi Neoklasik IS-LM Sentezi.....	301
IV. Basil Moore'un Yataycısı (Horizontalist) (veya Endojen Para).....	301
V. Denge Faiz Oranı Dört Modelin Tümünde Eşit mi?	302
VI. Paranın Endojen Olması Sorunu.....	302
VII. Faiz Oranı Teorilerinin Özü.....	303
ZAMAN TERCİHİ YANLIŞ ANLAŞILDI.....	303
TOPLAMANIN ANATOMİSİ.....	305

ON ALTINCI BÖLÜM

FAİZ ORANI VE ETKİNSİZLİKLER	309
GELENEKSEL FİNANS ETKİNSİZLİKLERE NEDEN OLMAKTA MIDIR?.....	310
FAİZ, DİN, HİLELER VE EKONOMİ	310
RİBA TEMELLİ EKONOMİLERLE İLGİLİ SORUNLAR.....	312
İSLAM İKTİSADİ KÜRESEL FİNANS KRİZİNİ NASIL ELE ALIRDI?.....	313
İSLAMİ FİNANSA KARŞI KONVANSİYONEL FİNANS	313
PARA İKTİSAT TEORİSİNE NASIL DÂHİL EDİLEBİLİR?	314
ARAMA EKONOMİLERİNDE OPTİMALİTE	315
A. Hosios Tipi Etkinsizlik	315
B. Friedman-Samuelson Etkinsizliği.....	316
İSLAMİ FİNANS HER İKİ ETKİNSİZLİĞE DE ÇARE OLABİLİR Mİ?.....	319
SONUÇ.....	322

ON YEDİNCİ BÖLÜM

İSLAMİ FİNANS SÖZLEŞMELERİ VE KURUMLARI	323
İSLAMİ BANKALAR.....	324
İSLAMİ FİNANSMAN YÖNTEMLERİ	324
I. Kârda Ortaklık	324
II. Üründe Ortaklık.....	325
III. Emtia Finansmanı.....	326
IV. İslami Bankacılıkta Banka Mevduatları.....	328
BANKACILIK-DIŞI İSLAMİ FİNANS KURULUŞLARI.....	329
TEKÂFÜL	329
I. Tekâfülle İlgili Temel Konular.....	330
II. Operasyonel Tekâfül Modelleri Olarak Vekâlet ve Yatırım	330
İSLAMİ FİNANSAL ARAÇLAR.....	331
MENKUL KIYMETLEŞTİRMENİN FAYDALARI	332
FİNANSAL ARAÇ TÜRLERİ	332

I. Şirket Hisseleri.....	332
II. Sukûk.....	333
III. Diğer İslami Finans Araçları.....	333
FİNANSAL PİYASALARDA TİCARET KURALLARI.....	334

ON YEDİNCİ BÖLÜME EK

FİNANSAL SÖZLEŞMELER VE ÜRÜNLER	335
I. Yatırım ve Finansal Sözleşmeler	335
A. KAPSAMLI ORTAKLIK.....	335
B. SINIRLI ORTAKLIK.....	336
C. ÜRÜNDE ORTAKLIK.....	338
D. SATIŞ FİNANSMANI.....	338
II. İslami Bankacılıkta Müşteri Mevduatları	341
III. Bankacılık-Dışı İslami Finans Kuruluşları.....	342

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

İSLAMİ FİNANSTA RİSKTEN KORUNMA (HEDGING).....	343
RİSK ÇEŞİTLERİ.....	345
I. PARA BİRİMİ VEYA KUR RİSKLERİ.....	345
II. GETİRİ RİSKLERİ.....	345
KAYNAKLARINA GÖRE RİSK TÜRLERİ	346
III. VARLIK VE YATIRIM RİSKLERİ.....	346
IV. KREDİ RİSKLERİ.....	346
V. PİYASA RİSKLERİ.....	347
VI. AHLAKİ TEHLİKE RİSKİ.....	347
VII. İŞLETME RİSKLERİ.....	348
VIII. FİNANS RİSKLERİ.....	348
IX. SERMAYE YATIRIM RİSKLERİ.....	348
X. KREDİ ALMA RİSKLERİ.....	348
XI. EKONOMİK RİSKLER.....	349
XII. YASAL RİSKLER	349
TİCARİ RİSK VE BELİRSİZLİK.....	349

AAOIFI VE IFSB'NİN RİSKTEN KORUNMA İLE İLGİLİ STANDARTLARI.....	351
İSLAMİ BANKA OPERASYONLARININ RİSKİNİN AZALTILMASI.....	351
BİLGİ ASİMETRİSİNİ AZALTMAK	351
TEMİNAT SÖZLEŞMELERİ.....	352
SERMAYENİN KORUMASINA KARŞIN SERMAYE GARANTİSİ.....	353
RİSKTEN KORUNMA İLKELERİ.....	353
RİSKTEN KORUNMA ARAÇLARI VE MEKANİZMALARI..	354
I. KİŞİSEL TEMİNATLAR.....	354
II. AYNİ TEMİNATLAR	355
III. BELGEYE DAYALI TEMİNATLAR.....	355
IV. BAĞIMSIZ TEMİNATLAR.....	355
V. SÖZLEŞMEYE DAYALI TEMİNATLAR.....	355
VI. BİLEŞİK RİSKTEN KORUNMA MEKANİZMALARI..	356
RİSKTEN KORUNMA PROSEDÜRLERİ VE SÖZLEŞMELERİ.....	356
I. Özel Sözleşmeler ve Prosedürler	356
II. Sözleşmeden Gelen Riskten Korunma Seçenekleri	357
III. Şartlar ve Taahhütler	358
IV. Doğrudan Riskten Korunma Şekilleri.....	359
TEKÂFÜL	361
GELENEKSEL FİNANSAL RİSKTEN KORUNMAYA ALTERNATİFLER.....	362
I. Türev Ürünleri ve Alternatifler.....	362
II. Endeksler	363
GELENEKSEL GÖSTERGELERE ALTERNATİFLER.....	365
A. PARA-PİYASASI ARAÇLARI	365
B. FİNANSAL PİYASA ARAÇLARI.....	366
C. İSLAMİ ENDEKSLERİN ÖZELLİKLERİ.....	366

PARA BİRİMİNİ RİSKTEN KORUMANIN ŞEKİLLERİ.....	366
I. Emtia Ticaretinin Kullanılması.....	366
II. Para Birimi Riskinden Korunmanın Diğer Şekilleri.....	367
III. Ödemesiz Dönemde Kapsama.....	367
IV. Mevduatların ve Kredilerin Mübadelesi Yoluyla Riskten Korunma.....	368
V. Likidite Riskinden Korunmak İçin Selem Kullanmak.....	369

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

İSLAMİ FİNANSIN İKTİSADI.....	371
GİRİŞ.....	372
EKONOMİK ANALİZDEN NELER ÖĞRENEBİLİRİZ?.....	373
A. Faiz Oranı.....	373
B. Risk Paylaşımı ve Piyasa Yapısı.....	375
C. Bankacılık ve Finans Teorileri, Bilgi Asimetrisi ve Limon Sorunu.....	377
İŞLEMLERİN SINIFLANDIRILMASI.....	379
ÖZET İSLAM İKTİSADI MODELİ.....	381
I. Genel Özellikler.....	381
II. Para Basma ve Finansın Tahsis Edilmesi.....	381
İSLAM FİNANSININ ETKİNLİĞİ.....	382
I. Makroekonomik Etkinlik.....	382
İSTİKRAR.....	384
BİLGİ ASİMETRİSİ.....	385
FİNANS VE KALKINMA.....	385
A. EVRENSEL BANKALAR OLARAK FAALİYET GÖSTERMEK.....	385
B. FON MOBİLİZASYONU.....	386
POLİTİKA ŞOKLARINA UYUM.....	387
SİSTEMİK BÜTÜNLÜK.....	388
ÖZ SERMAYE.....	389
BORÇ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ.....	390

GELENEKSEL FİNANS İÇİN REFORM GÜNDEMİ.....	391
KARMA SİSTEMLERİN ENGELLERİ.....	392
SONUÇLAR VE POLİTİKA ÖNERİLERİ.....	392

İKİNCİ BÖLÜME EK

KURAN-I KERİM'İN AKLI KULLANMA İLE İLGİLİ EMİRLERİ: ÖRNEKLER.....	395
--	-----

ON SEKİZİNCİ BÖLÜME EK

EVRENSEL BANKACILIK İLE İLGİLİ MESELELER.....	401
I. Borç Lehine ve Öz sermaye Aleyhine Kurumsal Sermaye Yapısının Değiştirilmesi.....	401
II. Bankacılığı Ticaretle Birleştirmek	402
III. Banka İlişkisi ve Firma Kârlılığı.....	402
IV. Organ Bankası Hipotezi.....	402
V. Faiz Hipotezinin Tutarlılığı.....	403
VI. Banka Konsantrasyonu ve Endüstriyel Sektörde Konsantrasyon..	404
VII. Kurumsal Yönetişim.....	405

KAYNAKÇA.....	407
---------------	-----

TEŞEKKÜR

Elinizdeki eserin müellifi olarak, bu eserin tamamlanmasının önüne çıkan kronik gecikmelere rağmen beni sürekli cesaretlendirmeleri sebebiyle Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesine (ASBÜ) minnettarım. İlk taslağı okuma zahmetine katlanan ve zamanlarını ayıran meslektaşlarım ve öğrencilerime de minnettarım. Yaptığı yorumlarla eserde temel değişikliklere yol açan İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinden Prof. Monzer Kahf'e özel teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca Malezya Kuala Lumpur, Uluslararası İslami Finans Eğitim Merkezinden (INCEIF) Sayın Eman Tabet'e ve Sakarya Üniversitesinden Sayın Amal Essayem'e şükranlarımı sunarım. Ayrıca Katar'daki Hamad Bin Khalifa Üniversitesi, yanı sıra Malezya INCEIF'in idareci ve öğrencilerine de müteşekkirim.